Ministerie van Economische Zaken

PAS-Informatiebulletin voor gemeenten

Speciaal voor gemeenten

Begin april kwamen de voor de PAS verantwoordelijke bestuurders, landelijk en provinciaal, bijeen. Zij spraken af om er alles aan te doen dat de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) op 1 januari 2014 van start kan gaan. Medio april was er een overleg van staatssecretaris Dijksma met de Tweede Kamer, waarin dat streven op brede steun bleek te kunnen rekenen. Daarmee was na een lange periode van voorbereiding een werkende PAS binnen handbereik gekomen. Er moet nog veel werk worden verzet, maar de eindstreep is in zicht. Daarom is het een goed moment voor dit speciale informatiebulletin. Gemeenten hebben op verschillende manieren met de PAS te maken. Veel relevante aspecten van de PAS komen in dit bulletin beknopt aan de orde. Voor uitvoeriger informatie vindt u weblinks, emailadressen en telefoonnummers. Uw directe reacties op dit bulletin of vragen over de PAS kunt u richten aan info@pas.natura2000.nl.

De route naar de definitieve PAS

Alle inspanningen zijn erop gericht om de PAS in januari van kracht te laten worden. Daarna kunnen dus, als die inspanningen worden beloond, aanvragers en verleners van vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 snel zien en beslissen of er voldoende ruimte is om op een bepaalde plaats een economische activiteit te beginnen of uit te breiden. In bijna alle gebieden zal dat meestal het geval zijn, zij het niet onbeperkt en ook niet op alle locaties in dezelfde mate.
De PAS-problematiek is ingewikkeld en het aantal betrokken partijen is groot. De combinatie van natuurherstel, beheersen van de stikstofdepositie en definiëren van ontwikkelingsruimte is een taaie materie gebleken. Daardoor zijn eerdere planningen voor de Programmatische Aanpak achterhaald. Toch zijn intussen de voorbereidingen zo ver gevorderd dat nu voor het begin wordt gemikt op begin volgend jaar. Wat moet er voor die tijd nog gebeuren?

Aanpassen Natuurbeschermingswet

In de eerste plaats moet de Natuurbeschermingswet worden aangepast. De PAS hoeft zelf niet in de vorm van een wet te worden gegoten, maar de Natuurbeschermingswet moet wel precies zo zijn geformuleerd dat hij het juridische fundament blijft bieden voor de PAS zoals deze er nu ligt. Daar is een wetswijziging voor nodig en dat betekent een procedure waaraan behalve de Ministerraad ook de Raad van State, de Tweede Kamer en de Eerste Kamer te pas komen. In de Ministerraad is het wetsvoorstel in januari van dit jaar behandeld. De volgende stap, de adviesaanvraag bij de Raad van State, is inmiddels doorlopen.
Op 20 juni is in het kader van een versnelde procedure het wetsontwerp voorgelegd aan de Tweede Kamer; in het najaar gebeurt datzelfde aan de Eerste Kamer. Als beide onderdelen van de volksvertegenwoordiging dit jaar akkoord gaan kan de gewijzigde Natuurbeschermingswet op 1 januari 2014 in werking treden.

Bestuurlijk traject

Behalve het in werking treden van de nieuwe wet, is echter ook nog formele instemming nodig van betrokken partijen. Hiertoe wordt een bestuurlijk PAS-akkoord opgesteld tussen Rijk en provincies.
In de aanloop naar de definitieve PAS staan er de komende maanden meerdere samenkomsten van de bestuurders gepland om de voortgang te bespreken en onder meer afspraken te maken over de verdeling van de beschikbare ontwikkelingsruimte. In oktober zal er een concept-bestuurlijk akkoord klaarliggen voor alle betrokken partijen. Zo mogelijk voor dat moment sluiten provincies en waterschappen overeenkomsten met elkaar over de uitvoering van de PAS-maatregelen. Voor het eind van het jaar zal ook een akkoord worden gesloten met onder andere LTO Nederland over de nationale maatregelen om de uitstoot van stikstof vanuit de landbouw te beperken. Als alles volgens de huidige planning verloopt zullen in december 2013 rijk en provincies hun handtekening

zetten onder het bestuurlijk akkoord rond de gehele PAS, om het in werking treden ervan per 1 januari 2014 mogelijk te maken.

Gebiedsuitvraag

Voordat die handtekeningen kunnen worden gezet, moeten eerst de Natura 2000-gebieden waarom het allemaal draait in de PAS worden opgenomen. Op die manier is het zeker dat al die handtekeningen ook betrekking hebben op *die* gebieden en *die* herstelmaatregelen. Het gaat om 133 gebieden met stikstofgevoelige habitattypes.
Voor die gebieden zijn in 2011 gebiedsanalyses gemaakt. Die leverden een beeld op van de herstelmaatregelen om verdere achteruitgang van de aanwezige bedreigde habitattypes te

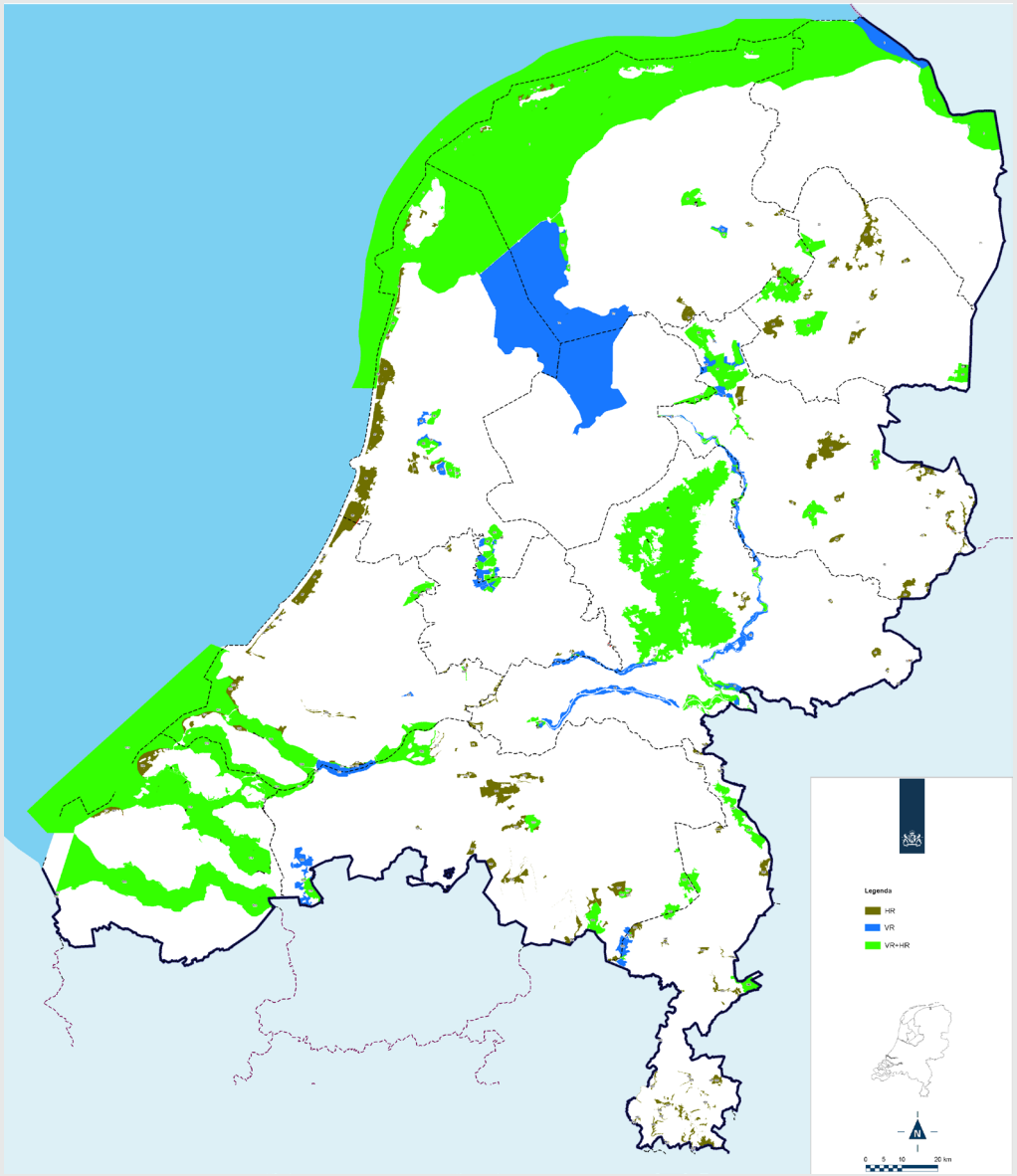
voorkomen, en waar mogelijk herstel te bevorderen. De analyses mondden uit in een oordeel over de vraag of het met die maatregelen en de dalende stikstofdepositie mogelijk zou zijn de instandhoudingsdoelen van Natura 2000 te halen. Ze gaven daarnaast inzicht in de kosten die daarmee gemoeid zouden zijn, en in de hoeveelheid ontwikkelingsruimte die er per gebied beschikbaar zou komen in vergelijking met de te verwachten behoefte.
Sinds begin van dit jaar worden die gebiedsanalyses allemaal nog eens tegen het licht gehouden met behulp van een 'uitvraag'. Dat is een checklist voor de bevoegde gezagen om te controleren of hun gebiedsanalyse aan alle eisen voldoet. Met name de ontwikkelingen die na 2011 hebben plaatsgevonden worden gecheckt. De uitvraag is vanuit het ministerie van EZ medio februari verstuurd aan alle bevoegde gezagen. De resultaten zijn inmiddels allemaal binnen.

Opnametoets

Intussen is ook de opnametoets van start gegaan. Wanneer de gebiedsanalyses afgerond zijn, gaan ze door naar de opnametoets, met als doel het gebied definitief onderdeel van de PAS te laten worden. Succesvolle afronding van de uitvraag geeft een indicatie in die richting maar de opnametoets, die wordt uitgevoerd door deskundigen aangesloten bij het OBN Kennisnetwerk, zorgt voor formele zekerheid. Er wordt op gemikt om het ecologisch deel van deze opnametoets, waarin het maatregelenpakket wordt beschreven, op 1 september beschikbaar te hebben, en op 1 december de definitieve versies van zowel gebiedsanalyse als opnametoets. Het andere deel, dat beschrijft hoe de maatregelen zijn geborgd, loopt mee in het bestuurlijke proces.

Plan mer en passende beoordeling

Juridisch is het ook nodig dat er een Plan m.e.r. (milieu-effectrapportage) en, volgens de Natuurbeschermingswet, een Passende Beoordeling wordt opgesteld. De Plan m.e.r. heeft als doel milieugevolgen van de PAS in kaart brengen voordat het besluit wordt genomen. De passende beoordeling is een toetsing van de PAS, om (nogmaals) onafhankelijk te verifiëren dat met de vast te stellen ontwikkelingsruimte in combinatie met de mitigerende maatregelen en herstelmaatregelen de instandhoudingsdoelen in het kader van Natura 2000 niet in gevaar komen en/of worden bereikt. Zowel de Plan m.e.r. als de Passende beoordeling worden tegelijk met de PAS zelf ter inzage gelegd en voor advies aan de Commissie m.e.r. aangeboden in oktober.

Stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in Nederland, vallend onder de Habitatrichtlijn (bruin), de Vogelrichtlijn (blauw) of beide (groen). Op basis van de gebiedsanalyses en de daaropvolgende opnametoets kunnen wijzigingen optreden in het aantal PAS-gebieden

Voor informatie over de Programmatische Aanpak Stikstof:

pas.natura2000.nl

PAS brengt verlichting voor bestemmingsplannen, na inwerkingtreden

Bestemmingsplannen moeten rekening houden met de instandhoudingsdoelen die gelden voor Natura 2000-gebieden in de omgeving. Als er sprake is van stikstofbelasting zet dat vaak een rem op de vaststelling van het plan. Zit daar ruimte in voor nieuwe stikstofuitstoot en is geen Passende Beoordeling uitgevoerd, dan brengt de Commissie voor de m.e.r. namelijk al snel een negatief advies uit. De grote vraag is of de PAS hier iets aan kan veranderen. Het antwoord is bevestigend, maar wel pas vanaf de formele inwerkingtreding, en met de nadruk op kàn.

Volgens de Natuurbeschermingswet 1998 moet de gemeente voor een bestemmingsplan een Passende Beoordeling maken, tenminste als uit een Voortoets is gebleken dat door het plan 'significante gevolgen' dreigen voor een Natura 2000-gebied. Uit die passende beoordeling moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet onder het bestemmingsplan zullen lijden. Maakt een plan toename van stikstofdepositie mogelijk op gebied waar de kritische depositiewaarden al overschreden worden, dan kan die garantie niet worden gegeven. Het bestemmingsplan mag in dat geval geen ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen met stikstofuitstoot. Doet het dat toch, dan is de kans groot dat de Raad van State het bestemmingsplan zal vernietigen, zo is in de praktijk al meer dan eens gebleken.

Commissie m.e.r.

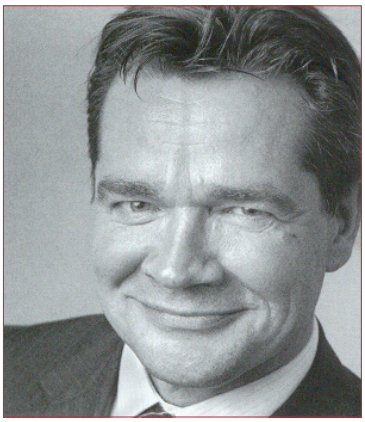
En dat is nu net waar de schoen wringt, want gemeenten willen die ruimte toch vaak inbouwen, al is het maar beperkt en voorwaardelijk. 'Anders moeten we straks voor iedere uitbreiding het bestemmingsplan herzien,' zegt bijvoorbeeld Rob Giepmans. Hij is specialist Ruimtelijke Ordening en Milieu bij RMB Noordoost Brabant, een samenwerkingsorgaan van gemeenten op het gebied van milieu. De gemeentes is het er niet om te doen om veehouderijbedrijven maar zoveel mogelijk uit te laten breiden, benadrukt hij. Integendeel: 'Wij willen absoluut dat Natura 2000 tot z'n recht komt, maar we willen ook graag dat er wat flexibiliteit in de bestemmingsplannen blijft.' Giepmans en zijn collega's hadden hun hoop gevestigd op een drievoudig 'slot'. De Natuurbeschermingswet, een strenge provinciale stikstofverordening èn een extra bepaling in het bestemmingsplan zouden samen voldoende garantie vormen tegen een toename van de uitstoot, zo was de redenering. Maar de Commissie voor de m.e.r. dacht er op grond van eerdere beslissingen van de Raad van State anders over. De Raad bepaalde namelijk al in 2008 dat het onvoldoende is om te verwijzen naar de plicht om bij realisatie van het project aan te tonen dat geen nadelige effecten plaatsvinden. Immers, de Natuurbeschermingswet eist nu eenmaal dat ook van plannen een passende beoordeling wordt gemaakt.

Passende beoordeling op orde

'De gemeente moet echt haar passende beoordeling op orde hebben,' benadrukt directeur Ger de Peuter van de programmadirectie Natura 2000. Zijn directie is op het ministerie van Economische Zaken verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de PAS. 'Het is niet voldoende om voor het behoud van de natuurlijke kenmerken te verwijzen naar andere wetten en verordeningen. Juist de Natuurbeschermingswet eist van het bestemmingsplan dat het in de passende beoordeling voorziet.' In moeilijke gevallen zal die beoordeling dus geen ruimte laten voor bijvoorbeeld uitbreiding van de uitstoot van stikstof, en daarmee het bestemmingsplan ook niet. Wat wèl kan, voegt De Peuter eraan toe, is een helder omschreven uitbreiding op één plaats waar minstens een zodanige gegarandeerde concrete vermindering op een andere plaats tegenover staat dat het zeker is dat de stikstofbelasting op gevoelige habitats niet toeneemt.

Andere invulling

'Als de PAS er straks is,' verzekert de Peuter, 'zal er ruimte ontstaan voor een andere invulling van de verplichting om aan te tonen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast. Dan kan verwezen worden naar de ontwikkelingsruimte uit de PAS. Als daarvan voldoende beschikbaar is, is het immers zeker dat aan die verplichting wordt voldaan. De uitvoering van de maatregelen waarop de ontwikkelingsruimte mede is gebaseerd, en de monitoring daarvan zijn in de PAS geborgd, dus de onderbouwing is dan goed.'

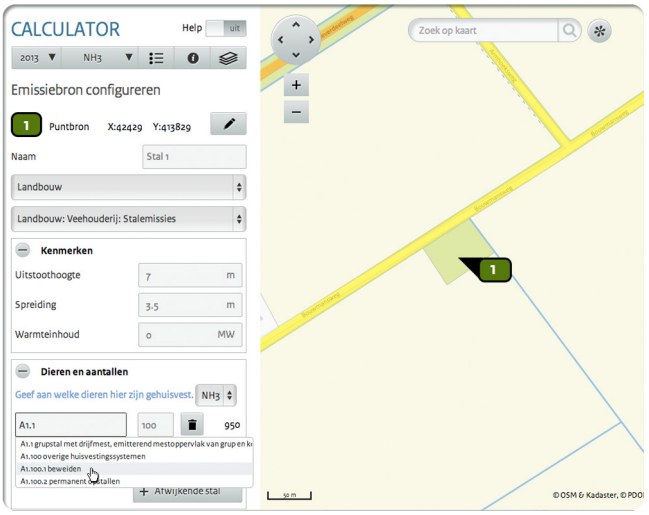
Directeur Ger de Peuter van de programmadirectie Natura 2000

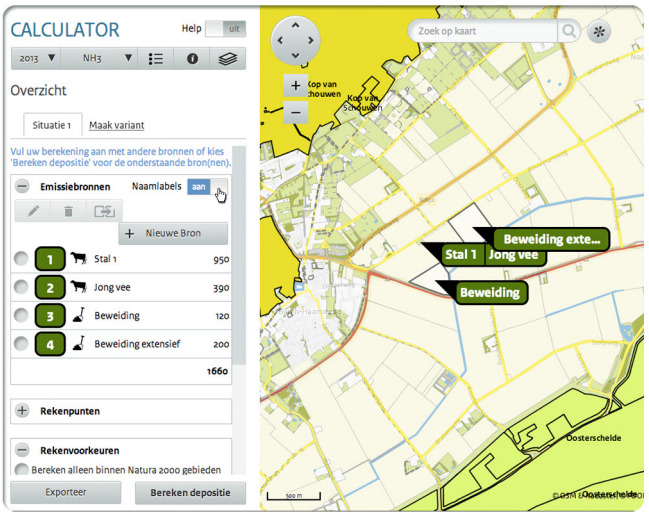
Dit alles zal echter pas vorm kunnen krijgen als de PAS echt in werking is getreden. Alle partijen richten zich er nu op om dat in januari 2014 voor elkaar te krijgen. De PAS kan dus geen rol spelen in de overbrugging van de periode tot aan dat moment. De Peuter: 'De uitvoering van het maatregelenpakket uit de PAS is dan niet geborgd en daar neemt de Commissie m.e.r., met achter zich de Raad van State, geen genoegen mee. De Raad vindt het niet goed om een voorschot op de toekomst te nemen.'
Intussen wordt er gewerkt aan een 'Handreiking Bestemmingsplannen en PAS' die naar verwachting na de zomer aan de gemeentes ter beschikking wordt gesteld.

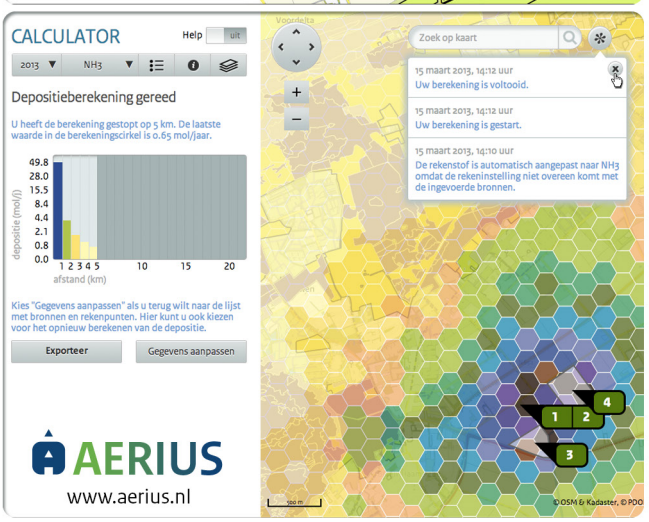
Waarom AERIUS?

Het rekeninstrument AERIUS is onderdeel van de PAS. AERIUS is ontwikkeld om de PAS als programma te ondersteunen en daarnaast als instrument bij het verlenen van vergunningen voor activiteiten die nieuwe uitstoot van stikstof meebrengen.

Met de versie AERIUS II, die op dit moment wordt gebouwd, kan straks iedereen de effecten van projecten en plannen op de stikstofdepositie berekenen (de AERIUS 1.x versies zijn gebruikt in de voorbereiding van de PAS). Deze effecten worden dan in hun variatie in de ruimte getoond op kaartbeelden die onder meer de positie van de emissiebron, de grenzen van Natura 2000-gebieden en de ligging van kwetsbare habitattypes aangeven. De uitkomsten van de berekeningen zijn te gebruiken om de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 te onderbouwen en voor bijvoorbeeld het ontwikkelen van structuurvisies, omgevingsplannen en bestemmingsplannen. Verdere functies zijn de toedeling van ontwikkelingsruimte, het bijhouden van de toegedeelde ruimte en de monitoring van de PAS. Deze volgt nauwkeurig of de beoogde effecten van de PAS in de praktijk zijn gehaald.
Wanneer de PAS eenmaal in werking is getreden, zal het bij ministeriële regeling verplicht worden om AERIUS II te gebruiken bij het aanvragen en verlenen van vergunningen. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de berekening van de effecten van projecten landelijk op een vergelijkbare wijze gebeurt. Dat is niet alleen van belang voor de vergunningverlening maar ook voor de monitoring.
AERIUS II wordt een openbaar toegankelijk instrument dat beschikbaar is via www.aerius.nl. Informatie over het project en de planning is hier nu al te vinden. Bijgaande figuren geven een inzicht in het uiterlijk en de opzet van AERIUS II.

Vanaf wanneer kunt u AERIUS gebruiken?

AERIUS II, de versie die bedoeld is om na introductie van de PAS door iedereen te worden gebruikt, is op dit moment volop in ontwikkeling. Binnenkort zal AERIUS Calculator gefaseerd beschikbaar komen.

In *AERIUS Calculator* staat de aanvrager van de vergunning centraal en nog niet zozeer de verlener van de vergunning. De aanvrager krijgt een gebruiksvriendelijk, robuust en stabiel gereedschap in handen. Hij of zij kan daarmee op basis van een vaste set parameters de effecten van een project zichtbaar maken en in een pdf vastleggen. De Calculator is nog niet geschikt om het PAS-beleid mee te ondersteunen.

Het volgende product, AERIUS Register, zal gereed zijn als de PAS in werking treedt. Aanvragers en vergunningverleners kunnen hiermee dan aan de slag, bijvoorbeeld voor het registreren van ontwikkelingsruimte. Ze kunnen de resultaten van verschillende berekeningen analyseren en met elkaar vergelijken. Vergunningverleners kunnen deze versie ook gebruiken bij het verdelen, toekennen en vastleggen van ontwikkelingsruimte . Daarnaast wordt AERIUS Monitor ontwikkeld voor de monitoring van de PAS.
De ontwikkeling van AERIUS wordt aangestuurd door de toekomstige gebruikers van het instrument. Een vijftiental gebruikers vanuit bedrijfsleven, belangenorganisaties, provincies en rijk is daartoe verenigd in de AERIUS werkgroep, die zorgt voor de aansluiting met de praktijk.

Herstelmaatregelen: beschermen van kwetsbare natuur op basis van de best beschikbare kennis

Een belangrijke bouwsteen van de PAS is het beschermen van de kwetsbare natuur tegen de stikstofdepositie. Dit moet gebeuren op basis van de beste kennis die in Nederland beschikbaar is. Deze kennis is in de afgelopen twee jaar bijeengebracht door ecologen van kennisinstellingen, adviesbureaus en terreinbeherende organisaties en heeft geleid tot herstelstrategieën voor de te beschermen flora en fauna. Deze herstelstrategieën worden in ieder Natura2000-gebied gebruikt om een passend pakket aan herstelmaatregelen samen te stellen.
Om de kwaliteit van de herstelstrategieën optimaal te borgen, worden de teksten voorgelegd aan een internationale beoordelingscommissie. Deze commissie heeft eind 2011 het grootste gedeelte van de herstelstrategieën positief beoordeeld. Op dit moment, voorjaar 2013, ligt het tweede deel van de teksten ter beoordeling voor. De resultaten van de commissie worden in mei verwacht. De teksten worden vervolgens waar nodig verbeterd en aangevuld. De definitieve teksten zijn gereed in het najaar en vormen een belangrijke pijler waarop de PAS is gebouwd.

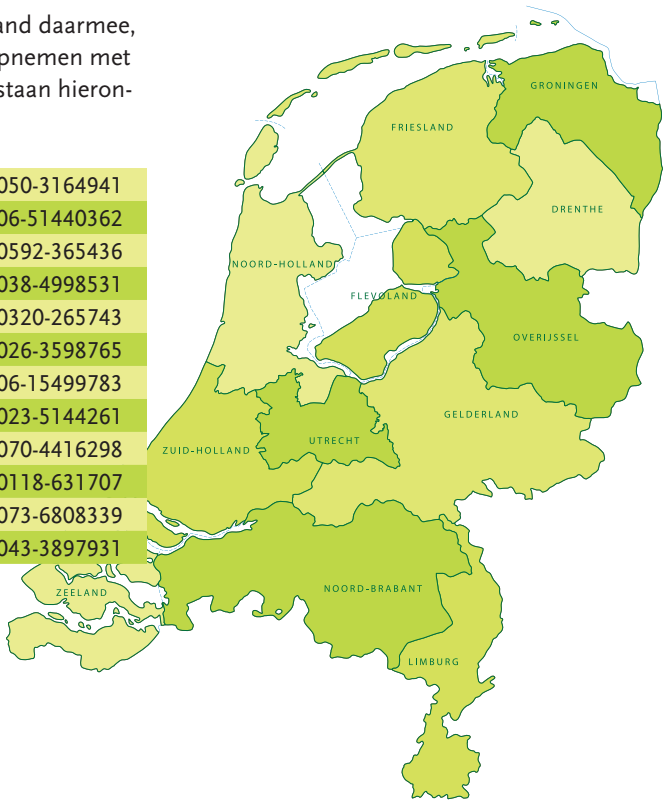

Natuurherstel door afgraven van vallei-bodems in Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid

Contactpersonen voor de PAS

Bent u bij een gemeente betrokken bij natuur of bij de vergunningverlening in verband daarmee, en heeft u behoefte aan informatie of toelichting over de PAS, dan kunt u contact opnemen met een contactpersoon bij uw provincie. Elke provincie heeft zo'n contactpersoon. Ze staan hieronder vermeld met emailadres en telefoonnummer.

Groningen	Fenneke van der Schuur	f.l.vander.schuur@provinciegroningen.nl	050-3164941
Friesland	Harry Valk	h.g.valk@fryslan.nl	06-51440362
Drenthe	Gerko Arkema	g.arkema@drenthe.nl	0592-365436
Overijssel	Paul Scholte Albers	RP.Scholte.Albers@overijssel.nl	038-4998531
Flevoland	IJsbrand Zwart	IJsbrand.Zwart@flevoland.nl	0320-265743
Gelderland	Joke Pingen	j.pingen@gelderland.nl	026-3598765
Utrecht	Jandirk Kievit	jandirk.kievit@provincie-utrecht.nl	06-15499783
Noord-Holland	Anneke Don	DONA@Noord-Holland.nl	023-5144261
Zuid-Holland	Laurens van Ruijven	lfm.van.ruijven@pzh.nl	070-4416298
Zeeland	Mirjam Kuzee	natura2000@zeeland.nl	0118-631707
Noord-Brabant	Sjoerd Sibbing	ssibbing@brabant.nl	073-6808339
Limburg	Leon Janssen	LFH.Janssen@prvlimburg.nl	043-3897931

Met vragen over de PAS op landelijk niveau kunt u zich altijd wenden tot het vaste emailadres: info@pas.natura2000.nl.

Waarom de Natuurbeschermingswet 1998 aanpassen?

Om de PAS een goede juridische basis te geven wordt de Natuurbeschermingswet 1998 aangepast. Volgens de planning waarvoor nu alle zeilen worden bijgezet, wordt die aanpassing in januari 2014 afgerond. Nu is de PAS, dankzij de Crisis- en Herstelwet van 2010, al onderdeel van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet). Waarom dan die wet opnieuw aanpassen?

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt hoe gebieden aangewezen en beschermd moeten worden die onder de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn vallen. Daaruit vloeit ook de vergunningplicht voort voor wie een economische activiteit wil beginnen of uitbreiden in of bij een Natura 2000-gebied. Het was juist het stagneren in de verlening van die vergunningen, dat leidde tot de PAS. In 2010 zag de Tweede Kamer de noodzaak van maatregelen om een doorbraak te krijgen in die vergunningverlening. Daarom werd de PAS opgenomen in de NB-wet. Op dat moment was nog niet precies duidelijk hoe de PAS zou worden uitgewerkt.

Aan die uitwerking is de afgelopen jaren gewerkt. In dat proces hebben de ministers van EZ en I&M en de provincies geconstateerd dat de PAS op onderdelen moest worden aangepast en dat ook bijstelling van het wettelijk kader nodig was. Nu het ernaar uitziet dat dat proces met een solide en tot in de puntjes uitgewerkte PAS kan worden afgesloten, is het van groot belang dat PAS en Nb-wet haarfijn op elkaar aansluiten. De voorlichting die de Raad van State vorig jaar gaf over de PAS bevestigde dat die aansluiting er op een aantal punten nog niet helemaal was. Dat heeft geleid tot aanpassingen in de PAS, maar het brengt ook de noodzaak mee om de Nb-wet op enkele punten te wijzigen. Daarbij is bijvoorbeeld de verdeling van de ontwikkelruimte en de plek daarin voor grote (infrastructurele) projecten van rijk en provincies aan de orde. Ook het gebruik van PAS-instrumenten zoals AERIUS, en van de gebiedsanalyses krijgt in dit kader aandacht. Het voorstel om de wet te wijzigen is inmiddels, op 20 juni, door staatssecretaris Dijksma van EZ aan de Tweede Kamer aangeboden.

Als alles volgens de huidige strakke planning verloopt, kan de wet in het najaar aan de Eerste Kamer worden aangeboden.

Uiteraard onder het voorbehoud dat beide Kamers de wet aannemen, kan hij op 1 januari 2014 in werking treden.

Wet natuurbescherming en Natuurbeschermingswet 1998

Op 20 augustus vorig jaar is het voorstel voor de Wet natuurbescherming) ingediend bij de Tweede Kamer (Kamerstukken 2011/12, 33348). Dit wetsvoorstel is bedoeld om de wetgeving op het gebied van natuur in Nederland eenvoudiger te maken door drie bestaande wetten samen te voegen: de Flora- en faunawet die vooral de bescherming van soorten regelt, de Natuurbeschermingswet 1998 die gaat over de bescherming van gebieden, en de Boswet die de bescherming van bossen behandelt.

In het wetsvoorstel is een globaler kader voor een programmatische aanpak opgenomen. Daarmee wordt de programmatische aanpak algemeen inzetbaar voor de aanpak van factoren die in meer Natura 2000-gebieden leiden tot belasting van de natuurwaarden of nadelige gevolgen voor plant- en diersoorten.

In het regeerakkoord staat dat het wetsvoorstel voor de Wet natuurbescherming wordt aangepast. Deze wet zal naar verwachting pas op 1 juli 2014 in werking treden. De inwerkingtreding van de PAS is voorzien op 1 januari 2014. Daarom wordt bij wijze van noodvoorziening de Natuurbeschermingswet 1998 gewijzigd, om te borgen dat de PAS tijdig een degelijke juridische basis heeft. Als de Wet natuurbescherming in werking treedt, wordt de Natuurbeschermingswet 1998 ingetrokken.

Nieuwkoopse Plassen en De Haeck:

Creativiteit opgetrommeld voor natuur en economie

In 2011 werden alle stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden geanalyseerd om te zien of de combinatie van dalende depositie en beschikbare herstelstrategieën perspectief bood op ontwikkelingsruimte. Slechts voor een handvol gebieden bleek dat niet het geval. Een daarvan was Nieuwkoopse Plassen en De Haeck: één zeer gevoelig habitattype, een hoge achtergronddepositie en naar het scheen geen toepasselijke herstelstrategie. Nu, twee jaar en een krachtsinspanning van alle betrokken partijen later, ziet het ernaar uit dat het gebied uit de gevarenzone wordt gehaald.

Het resultaat van de gebiedsanalyse in 2011 was een domper, vertelt verantwoordelijk wethouder Guus Elkhuizen van Nieuwkoop, de gemeente waarin het gebied ligt: 'In 2008 was er het ontwerp-aanwijzingsbesluit. Vervolgens heeft de provincie het beheerplantraject ingezet, waarbij wij als gemeente steeds de vinger aan de pols hebben gehouden. Het raakt onze inwoners maar we hebben er ook belang bij vanwege de invloed op onze bestemmingsplannen en op de economische bedrijvigheid.' Nieuwkoop was er dus vroeg bij, volgens de wethouder die ervan overtuigd is dat veel andere gemeenten zich zelfs nu nog niet helemaal bewust zijn van de invloed die Natura 2000 op hun inwoners en bedrijven kan hebben. Die vroege betrokkenheid bleek echter geen garantie voor een glad verloop. In 2010 lag er een omvangrijk en gedetailleerd beheerplan, maar het jaar daarop bleek dat de daarin opgenomen herstelmaatregelen voldoende waren voor alle relevante habitattypes behalve één: Veenmosrietland. Dit habitattype kan maar weinig stikstof hebben, terwijl het gebied juist wordt gekenmerkt door veel stikstof in de bodem en een hoge achtergronddepositie. Het gebied werd daarom ingedeeld in categorie 2: gebieden met habitattypes die zich waarschijnlijk niet zullen kunnen handhaven. Het gevreesde 'S-woord' dook op: 'het gebied gaat op slot!'

Gelukkig was geen van de betrokken partijen bereid om zich daarbij neer te leggen. Onder begeleiding van gemeente en provincie werden er werkgroepen ingesteld. Procesmanager: voormalig Zuid-Hollands gedeputeerde en huidig burgemeester van Hendrik Ido Ambacht Jan Heijkoop. Doel: nog eens kijken of er extra maatregelen mogelijk zijn om alsnog de depositie omlaag, en de bedreigde habitattypes omhoog te stoten. Er was een werkgroep met betrokkenen uit de landbouw, één met deelnemers uit het natuurbeheer en één met vertegenwoordigers van andere maatschappelijke en economische sectoren. 'Ten slotte kwamen de werkgroepen tot de conclusie dat er met name in de natuur nog wat ruimte was voor extra maatregelen,' aldus Elkhuizen. 'Voor de landbouw leek er nog perspectief te wenken in een vrijwillige inspanning om met nieuwe maatregelen de depositie naar beneden te krijgen.' Dat alles werd neergelegd in het plan 'PAS op z'n Plaats'.

Innovatie bleek een sleutelwoord in de gevonden aanpak. 'Om het stikstofgehalte in de bodem versneld omlaag te krijgen worden nieuwe petgaten gegraven,' legt Linda Hofstra uit. Zij was vanuit de provincie Zuid-Holland betrokken bij de werkgroep natuur. 'Daarmee herleeft eigenlijk de praktijk van de veenafgravingen uit de geschiedenis die het startpunt vormde van het verlandingsproces waarvan veenmosrietland een resultaat is. Veenmosrietland is een stadium in een successie van habitattypes. Hiermee breng je die successie opnieuw op gang.' Daarnaast zijn er andere maatregelen zoals plaggen, maaien in de zomer in plaats van in de winter, en ruimen en afvoeren van maaisel.

Ook bij de extra bijdrage vanuit de landbouw draait het om innovatie. Landelijk is er in het kader van de PAS al een flinke reductie van de stikstofemissie door technische maatregelen in de veehouderij afgesproken. Voor het gebied rond de Nieuwkoopse Plassen komt daar nu bij dat de nabijgelegen voormalige proefboerderij Zegveld, tegenwoordig het Veenweide Innovatie Centrum, onderzoek mee gaat uitvoeren naar specifieke mogelijkheden rond mestopslag en voeren in dit bijzondere gebied. De uitkomsten van dat onderzoek worden dan op vrijwillige basis door de veehouders in het gebied toegepast. Garanties geeft het gezamenlijk ontwikkelde pakket niet. 'We moeten gaan zien of de voorgenomen maatregelen genoeg zijn om de instandhoudingsverplichting waar te kunnen maken,' zegt Elkhuizen. En Hofstra: 'De maatregelen zijn goed onderbouwd. We moeten wel monitoren of het inderdaad uitpakt zoals is verwacht'

Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (foto Dagmar Heidinga)

Landelijke maatregelen voor de landbouw

Om genoeg ontwikkelingsruimte beschikbaar te hebben is het bereiken van een daling van de ammoniakemissie vanuit de landbouw met 10 kiloton onderdeel van de PAS. Met het bedrijfsleven is afgesproken dat die daling in 2030 moet zijn bereikt door middel van landelijk werkende of generieke maatregelen.

Tegenover de tien kiloton minder ammoniakemissie vanuit de landbouw staat 5,6 kiloton die weer aan de landbouw ten goede komt. Dat gebeurt in de vorm van ontwikkelingsruimte, waarvan de toekenning omgeven is met zekerheden ten aanzien van de natuur. De daling met tien kiloton moet worden bereikt op drie fronten. De eisen voor het emissiearm op het land brengen van dierlijke mest worden aangescherpt. Datzelfde gebeurt met de emissie-eisen voor nieuwbouw van stallen of uitbreiding van bestaande stallen, ook voor de melkveehouderij. En ten slotte wordt de uitstoot van ammoniak uit de melkveehouderij teruggebracht door middel van extra maatregelen op het gebied van voeder, stallen en/of management.
Na overleg met LTO is onlangs besloten om binnen dit pakket het accent te verleggen, zo maakte staatssecretaris Sharon Dijksma bekend in een brief aan de Kamer. Om meer draagvlak te krijgen voor de maatregelen is voor een andere verdeling gekozen dan waarvan tot dan toe werd uitgegaan. Een groter deel van de beoogde daling zal worden bereikt door voer- en managementmaatregelen in de veehouderij, en een kleiner deel vanuit de aanwending van mest. Het pakket maatregelen wordt de komende tijd in overleg met het bedrijfsleven verder uitgewerkt om in de PAS te worden opgenomen.

Succesvolle werkconferentie Natuur voor gemeenten en provincies

Eind april werd in de Utrechtse Jaarbeurs een werkconferentie gehouden onder de titel ‘Natuur in de gemeentelijke en provinciale uitvoeringspraktijk, betere dienstverlening voor burger en bedrijf’. Organisatoren waren het Interprovinciaal overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het ministerie van Economische Zaken. De conferentie was bedoeld voor medewerkers van provincies, gemeenten en regionale uitvoeringsdiensten die betrokken zijn bij de leefomgeving en/of bij het verlenen van vergunningen en het handhaven van omgevingsrecht. Die hadden de bedoeling ook goed opgevangen want er waren zo’n honderdvijftig bezoekers. Staatssecretaris Dijksma (EZ) benadrukte in haar openingstoespraak dat economische en ecologische kansen goed samen kunnen gaan, en dat het belangrijk is om op lokale schaal over instrumenten te kunnen beschikken die de natuurwetgeving ‘handen en voeten kunnen geven’.
Er waren workshops over concrete maatregelen en *best practices* om de uitvoeringspraktijk te versoepelen. Eén daarvan ging over de PAS en AERIUS, bij uitstek een instrument zoals bedoeld door de bewindsvrouw. Hier werd de werkwijze van de PAS toegelicht vanuit de vergunningverlening en voor planvorming. De deelnemers, die vooral benieuwd waren naar de koppeling van AERIUS met het omgevingsloket en de bestemmingsplannen, konden op de aanwezige PC’s direct aan de slag met de AERIUS. Dat bleek een geslaagde manier om een indruk te krijgen van de werkwijze van de PAS met AERIUS.

Staatssecretaris Dijksma: ‘Lokale instrumenten voor natuurwetgeving belangrijk’

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit informatiebulletin is een uitgave van de directie Natura 2000 van het ministerie van Economische Zaken.
Tekst en productie: martijndegroot.communicatie, Overveen; opmaak: Ellen Bouma. Verantwoordelijk bij opdrachtgever: Marije Veer, Hans de Jong.